

УДК 342.951:343.9.02
DOI [https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i4\(29\).440](https://doi.org/10.32837/pyuv.v2i4(29).440)

О. С. Доценко
orcid.org/0000-0003-2074-5715
кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Постановка проблеми. Протидія організованих злочинності, яка проникла в усі сфери суспільного життя, державного управління, правоохоронні й судові органи, банківську сферу, органи місцевого самоврядування та інші сфери, є надзвичайно складним і багатограним завданням адміністративно-правового механізму протидії організованих злочинності.

Специфіка діяльності суб'єктів протидії організованих злочинності потребує від кожного з них постійно виявляти позитивні тенденції і прорахунки з протидії організованих злочинності, своєчасно реагувати на них, забезпечувати єдність і злагодженість у протидії організованих злочинності.

Досягнення позитивних результатів у протидії організованих злочинності залежить від ступеня дотримання принципів адміністративно-правового механізму в такій діяльності.

Стандослідження. Підґрунтям для дослідження питань з визначення принципів адміністративно-правового механізму протидії організованих злочинності стали наукові праці В.Б. Авер'янова, О.М. Бандурки, І.І. Басецького, В.Т. Білоуса, М.Г. Вербенського, В.М. Гаращука, О.В. Головкина, В.Л. Грохольського, А.Д. Дорошенка, О.О. Дульського, А.П. Закалюка, С.М. Іншакова, О.Г. Кальмана, М.І. Камлика, І.П. Козаченка, М.В. Корнієнка, Я.Ю. Кондратьєва, О.В. Копана, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, Б.В. Лизогуба, О.Н. Литвака, В.І. Литвиненка, В.В. Лунєєва, Є.І. Макаренка, Н.Є. Міняйла, С.С. Мірошниченка, Т.М. Міщенко, М.І. Мельника, Є.В. Невмержицького, Г.П. Пожидаєва, М.О. Потебенька, О.Я. Прохоренка, І.В. Пшеничного, О.П. Рябченко, Ю.Ю. Сорочика, М.І. Хавронюка, В.І. Шакуна, О.Ю. Шостко та ін.

Незважаючи на багатогранне висвітлення переліку принципів у наукових працях, варто відмітити, що вони розглядалися залежно від предмета дослідження, в різні попередні періоди, без урахування нормативно-правових, адміністративно-організаційних та інших особливостей сьогодення, що й зумовлює необхідність дослідження цих питань.

Метою статті є визначення системи принципів, яких потрібно дотримуватися в забезпеченні адмі-

ністративно-правового механізму протидії організованих злочинності.

Виклад основного матеріалу. Адміністративно-правовий механізм протидії організованих злочинності передбачає комплекс нормативно-правового та організаційного забезпечення такої діяльності, зокрема чітке визначення суб'єктів протидії організованих злочинності, їхню мету, завдання, компетенцію, повноваження тощо.

Поняття «принцип» уживається лише до тих категорій, які можуть бути названі основоположними, оскільки принцип – це теоретичне узагальнення сутності відповідного явища, відображення існуючої реальності й діючих у ній закономірностей. «Принципи, – писав Ф. Енгельс, – не застосовуються до природи й людської історії, а абстрагуються від них; не природа й людство уподібнюються принципам, а, навпаки, принципи правильні лише настільки, наскільки вони відповідають природі й історії» [1, с. 38].

Принцип (франц. *principe*, від лат. *principium* – начало, основа) – 1. Основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю й відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього та міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації. Принципам притаманна властивість абстрактного відображення закономірностей соціальної дійсності, що зумовлює їх особливу роль у структурі широкого кола явищ. Принципи є джерелом багатьох явищ або висновків, що стосуються його, як дія до причини (принцип реальний) або як наслідки до підстави (принцип ідеальний). 2. Внутрішнє переконання людини, що визначає її ставлення до дійсності, суспільних ідей і діяльності тощо [2, с. 110–111].

Дещо відмінне значення слова «принцип» міститься в Новому тлумачному словнику української мови: 1) основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку й таке інше; засада; // Основний закон якої-небудь точної науки; 2) особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось; // Правило, покладене в основу, діяльності якої-небудь організації, товариства й таке інше; 3) переконання,

норма, правило, яким керується хто-небудь у житті, поведінці; канон [3, с. 714].

Аналіз наукових праць щодо визначення і змісту «принципів» свідчить про різні підходи до тлумачення цього терміна, але суперечності із цього питання відсутні. Використання різних тлумачень зумовлено передусім багатогранністю й усебічністю їх використання в різних галузях науки, а також їх значенням у різних сферах людської діяльності. Наприклад, наведемо окремі думки науковців: 1) принципи управління – це об'єктивно зумовлені начала, відповідно до яких відбувається управління, на основі яких воно функціонує [4]; 2) керівні правила, положення, норми поведінки, якими керуються органи управління [5, с. 56]; принципи управління – це вихідні, основні правила, керівні настанови, норми діяльності для впровадження системи управління загальними процесами [6, с. 32]; принцип державного управління являє собою закономірність, відносини або взаємозв'язок суспільно-політичної природи й інших груп елементів державного управління (системи онтологічних елементів), виражену у вигляді певного наукового положення, переважно закріпленого правом, яке застосовується в теоретичній і практичній діяльності людей з управління [7, с. 188]; принципи державного управління – це об'єктивні закономірності й відносини суспільно-політичної природи, що визначають зміст, організаційну структуру та життєдіяльність компонентів державного управління. Вони сформульовані у вигляді певних наукових положень, що закріплені в основі правом і застосовуються в теоретичній і практичній державно-управлінській діяльності людей [8, с. 162].

Більш розгорнуту думку стосовно «принципів» висловлює В.Л. Грохольський, який зазначає, що різноманіття визначень, характерне й природне для категорії принципів, у сфері управління набуває змістового значення. Більшість авторів трактує принципи управління як «основні поняття, ідеї, основні положення, якими керуються в управлінні», «об'єктивно зумовлені начала» й «керівні правила та норми поведінки». Але одна справа, коли під принципами розуміють керівні ідеї, правила поведінки різних суб'єктів управління, якими вони (суб'єкти управління) керуються на власний розсуд, й інша справа, коли під принципами розуміють об'єктивно зумовлені нормативні вимоги, що створюють своєрідний стандарт, від яких не можна відступати в управлінні. Як керівна ідея й основне правило поведінки суб'єктів управління принципи, безперечно, є результатом розумової діяльності людей. На наше глибоке переконання, принципами-ідеями повинен передусім керуватися законодавець. У процесі законодавчої діяльності більшість принципів виражається в конституційних та інших законах.

Законодавець може вибрати й фактично вибирає різні прийоми конкретизації змісту принципів. В одних випадках він конкретизує зміст принципу шляхом встановлення низки зобов'язуючих (імперативних), уповноважуючих і забороняючих норм, які в сукупності деталізують окремі сторони того чи іншого принципу. В інших – законодавець лише декларує нормативність принципу. Тобто треба розрізняти принципи-норми і принципи-законоположення. Здійснюючи правове регулювання боротьби з організованою злочинністю, законодавець повинен чітко визначити права, обов'язки й відповідальність суб'єктів правовідносин, яким адресована норма [9].

Варто відмітити, що в юридичній літературі є й інші визначення принципів. Однак, по суті, вони мало чим відрізняються від наведених.

Отже, узагальнивши різні погляди науковців, систему принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності доцільно поділити на загальноправові й організаційні. Загальноправові принципи базуються на нормах Конституції України та закріплюються в чинному законодавстві. У розділі 2 Конституції України визначено основні права, свободи й обов'язки людини та громадянина. Комплекс цих прав, свобод і обов'язків являє собою певну систему, складниками якої є особисті, громадянські, політичні, соціальні, економічні, культурні та екологічні права, які є непорушними. Водночас у ст. 64 визначено, що конституційні права і свободи людини та громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України [10]. Тобто в невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей і майна, безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються в учиненні злочину, запобіганням злочинам та іншими надзвичайними обставинами, можливе тимчасове, на основі закону, обмеження конституційних прав, свобод і гарантій людини.

Такі правові норми-принципи встановлюються тільки державою. Їх неналежне виконання чи порушення забезпечується силою державного примусу шляхом притягнення до юридичної відповідальності винних посадових осіб. Тобто більшість принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності – це правові норми, якими безпосередньо регламентується діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності.

Правові норми-принципи, які регламентують діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності, визначають умови, за наявності яких застосовується та чи інша норма. Норми-принципи можуть бути уповноважуючі, зобов'язуючі або забороняючі. За порушення цих норм суб'єкти протидії організованій злочинності несуть юридичну відповідальність.

До загальноправових принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності варто зарахувати такі.

Принцип *верховенства права*. Цей принцип визначає умови життєдіяльності всього суспільства: створення й функціонування державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій та об'єднань, права, свободи й гарантії людини та громадянина. Принцип верховенства права визначається в ст. 8 Конституції України [10] і відображає місце й роль права в державі та суспільстві, співвідношення права й держави та її інститутів – органів державної влади, посадових осіб та інших, тобто підпорядкованість держави та її інститутів праву і його пріоритет щодо них. Крім того, принцип верховенства права означає співвідношення права й політики, права й економіки, права й ідеології, а також співвідношення права й інших соціальних норм (моралі, звичаїв тощо), яке також полягає у пріоритеті права щодо таких співвідношень.

З урахуванням цього Верховна Рада України призвана приймати закони, які б відповідали принципам справедливості й гуманізму; забезпечували права, свободи та законні інтереси людини та громадянина. Але, на жаль, сьогодні поки що приймаються нестабільні й недосконалі законодавчі акти, видаються підзаконні нормативно-правові акти, які суперечать вимогам законів тощо. В Україні, на жаль, поки що не досягнуто панування принципу верховенства права.

Принцип *законності й дисципліни*. Законність як принцип адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності означає насамперед визначення суб'єктів здійснення такої протидії, їхніх прав, обов'язків і сурове, неухильне дотримання й виконання ними законів і підзаконних нормативно-правових актів. Законність передбачає діяльність у визначених межах завдань, функцій, компетенції й повноважень кожного з них. Невиконання завдань, функцій, обов'язків суб'єктами протидії організованій злочинності пропонуємо зарахувати до порушення законності, виходячи з того, що вони не забезпечили права і свободи людини та громадянина від протиправних посягань організованих злочинних формувань.

З принципом законності тісно пов'язано принцип дисципліни, сутність якої полягає в неналежному виконанні чи невиконанні службових обов'язків, що передбачені нормативно-правовими актами суб'єктів управління. Дотримання законності й дисципліни в діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності має вагомим значення в силу покладених на них специфічних функцій і повноважень правоохоронної діяльності.

На думку П.М. Рабіновича, законність – це режим (стан) відповідності суспільних відносин

законам і підзаконним нормативно-правовим актам держави, який утворюється в результаті їх неухильного здійснення всіма суб'єктами права [11, с. 139]. Закріплення в Конституції України норми про те, що «органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України» (ст. 6), а також те, що «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» (ст. 19), є ніщо інше як нормативна регламентація законності, яка є необхідною умовою функціонування правової демократичної держави, насамперед її правової системи, органів державної та публічної влади.

Організаційні принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності доцільно поділити на *загальні* та *спеціальні*. До загальних принципів ми зараховуємо такі.

Принцип *об'єктивності*. Адміністративно-правовий механізм, діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності передбачає приймати рішення та діяти відповідно до об'єктивного розвитку подій, що відбуваються в суспільстві й державі. Сьогодні, на жаль, органи державної влади та інші суб'єкти протидії організованій злочинності не зосереджують свою діяльність на вирішенні актуальних питань з протидії організованій злочинності, що дає можливість організованій злочинності успішно не тільки існувати, а й розвиватися, запускаючи свої щупальця в усі можливі галузі, включаючи правоохоронну й військову сфери. Тому від суб'єктів протидії організованій злочинності вимагається вивчення реальної ситуації стану організованої злочинності, її впливу на політику, економіку, банківську та фінансову сфери, міжнародні зв'язки тощо, застосування ефективних заходів, уміле використання об'єктивних закономірностей, урахування реальних можливостей кожної зі сторін і розуміння ролі в цьому процесі всього адміністративно-правового механізму держави, фактичного стану справ у суспільстві. Принцип об'єктивності немає нічого спільного із суб'єктивізмом, що мало, наприклад, місце під час прийняття рішення про ліквідацію спеціальних підрозділів МВС України з боротьби з організованою злочинністю. Суб'єктивізм ігнорує об'єктивні умови та закони розвитку суспільства, реальний стан і можливість розвитку організованої злочинності. Тільки пізнавши реальний стан, причини й умови виникнення та розвитку організованої злочинності, можна приймати ефективні рішення й уживати заходи щодо протидії їй і її ліквідації. В інших ситуаціях суб'єктивізм призводить до прийняття хибних і необґрунтованих рішень, марної трати коштів, сил, засобів тощо.

Принцип *конкретності*. Зміст цього принципу передбачає прийняття управлінських рішень відповідно до конкретного стану й розвитку організованої злочинності з використанням різних форм і методів застосування конкретних, обґрунтованих і виважених заходів на підставі достовірного аналізу. При цьому варто враховувати, що мова йде про узагальнені, систематизовані факти, отримані на основі достовірної, об'єктивної й перевіреної інформації, яка дає можливість виявити конкретні закономірності існування й розвитку організованої злочинності, прорахунки в протидії їй, визначити мету й конкретизувати діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності.

Принцип *ефективності*. Діяльність у будь-якій сфері соціального життя пов'язана з матеріальними, фінансовими й людськими ресурсами. Виходячи із цього, сутність цього принципу полягає в тому, щоб досягти мети в протидії організованій злочинності з найменшими затратами сил, матеріальних, фінансових ресурсів і часу. Але це ніяким чином не можна розглядати як економію на протидії організованій злочинності, а, навпаки, як ефективну й раціональну (цілеспрямовану) витрату ресурсів, що підвищить ефективність протидії організованій злочинності.

У багатьох сферах соціального життя критеріями ефективності будь-якої діяльності є затрати й термін, за який це окупиться. У протидії організованій злочинності зробити це досить важко, але певні розрахунки витрат на діяльність суб'єктів протидії організованій злочинності повинні бути, а потім оцінювання результатів їхньої діяльності.

Переконані, що ефективність діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності багато в чому залежить від рівня використання наукових досягнень, реальності й об'єктивності забезпечення їх відповідними ресурсами, підготовки персоналу, цілеспрямованості й конкретності управлінських рішень, що приймаються, використання передового та зарубіжного досвіду тощо.

Принцип *чіткого розподілу функціональності*. Аналіз протидії організованій злочинності за попередній період, власний досвід роботи в поліції (міліції) свідчать, що в цьому напрямі завжди існує дублювання функцій між різними суб'єктами протидії, результатом чого є нездорова конкуренція в їхній діяльності, яка в непоодиноких випадках призводить до перешкоджання реалізації оперативних матеріалів стосовно організованих злочинних угруповань і здійснення стратегічних планових заходів щодо протидії організованій злочинності. Цей принцип має вагомe значення для розроблення стратегії й тактики протидії організованій злочинності, де необхідно чітко визначати, хто й чим повинен займатися.

Принцип *поєднання єдиноначальності й колегіальності*. Для розроблення окремих (напри-

клад, комплексних) управлінських рішень необхідно звертати увагу на пропозиції фахівців (працівників), науковців та активно залучати їх до такої діяльності, націлювати їх на розроблення різних варіантів управлінських рішень, проводити експертну оцінку великомасштабних управлінських рішень, наприклад, підготовка проектів нормативно-правових актів, програм, планів та інших комплексних заходів протидії організованій злочинності. Такий підхід не тільки не підриває авторитет керівника, а, навпаки, підвищує його, підвищує відповідальність колективу за прийняте рішення, його реалізацію.

Принцип *взаємодії різних гілок влади (суб'єктів протидії організованій злочинності)*. Недотримання цього принципу призводить до розбалансованості прийняття рішень і невиконання прийнятих рішень. Така взаємодія повинна ґрунтуватися на компетенції різних гілок влади, на співвідношенні їхніх повноважень між собою. До найважливіших можна зарахувати такі повноваження Верховної Ради України, як прийняття законів, затвердження державного бюджету України, що суттєво впливає на протидію організованій злочинності; призначення та здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України й, зокрема, діяльності з протидії організованій злочинності та інші повноваження, визначені в ст. 85 Конституції України [10].

Прикладом взаємодії різних гілок державної влади (суб'єктів протидії організованій злочинності) є положення ст. 10 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», а саме: Верховною Радою України визначаються суб'єкти протидії організованій злочинності; створення й ліквідація відділів, відділень або груп з боротьби з корупцією та організованою злочинністю в містах здійснюється за рішенням Голови Служби безпеки України за поданням начальника Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією; начальник Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Центрального управління Служби безпеки України призначається на посаду і звільняється з посади Указом Президента України за поданням Голови Служби безпеки України, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, і за посадою є першим заступником Голови Служби безпеки України; заступники начальника Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, начальники управлінь Головного управління призначаються на посади і звільняються з посад Головою Служби безпеки України

за поданням начальника Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Центрального управління Служби безпеки України, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією; начальники спеціальних підрозділів по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі призначаються на посади і звільняються з посад наказом Голови Служби безпеки України за поданням начальника Головного управління по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю, погодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, і за посадою є заступниками начальників управлінь Служби безпеки України у відповідних регіонах [12].

Принцип *системного (комплексного) підходу* до здійснення протидії організованим злочинностям. Зміст цього принципу полягає в усебічному дослідженні причин, умов існування організованої злочинності, наданні комплексної оцінки стану та розвитку цього негативного явища, виробленні системного (комплексного) підходу до вирішення цієї проблеми, тому що, наприклад, визначивши сьогодні спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України фактично єдиним державним органом, спеціально створеним для боротьби з організованою злочинністю, ми цю проблему не вирішимо. Вирішення цієї проблеми потребує системного підходу й комплексного використання сил і засобів.

Принцип системного (комплексного) підходу передбачає органічне поєднання стратегічних і тактичних завдань політичного, правового, управлінського, соціального, економічного, фінансового, соціально-психологічного, профілактичного, оперативно-розшукового, процесуального та іншого характеру, які можуть здійснюватися в різних соціальних сферах різними суб'єктами.

Принцип *відкритості* для демократичного цивільного контролю. Сутність цього принципу, відповідно до Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» [13], полягає в комплексі здійснюваних відповідно до Конституції й законів України правових, організаційних, інформаційних заходів для забезпечення неухильного дотримання законності й відкритості в діяльності суб'єктів протидії організованим злочинностям, сприяння їхній діяльності.

Відкритість протидії організованим злочинностям породжує довіру населення до суб'єктів протидії їй, впевненість у державних інституціях і бажання надавати допомогу в ліквідації організованих формувань.

До *спеціальних* принципів адміністративно-правового механізму протидії організованим злочинностям доцільно зарахувати такі.

Принцип *якісного відбору та розстановки персоналу*. Цей принцип має визначальне значення для суб'єктів протидії організованим злочинностям. Залежно від того, які працівники будуть здійснювати діяльність з боротьби з організованою злочинністю, наскільки вони високопрофесійні, морально виховані і стримані від різних спокус, залежить ефективність цієї діяльності й результат управління діяльністю щодо протидії організованим злочинностям [1, с. 51–52].

Принцип *поєднання негласних і гласних заходів*. Законодавче регулювання оперативно-розшукової діяльності (яка є основною в діяльності спеціальних суб'єктів протидії) як системи гласних і негласних заходів визначає її юридичну природу й легітимність як самостійного виду правоохоронної діяльності. Поєднання гласних і негласних слідчих (розшукових) дій визначено й Кримінальним процесуальним кодексом (далі – КПК) України [14]. Зокрема, відповідно до ст. 246 КПК України, негласні слідчі (розшукові) дії – це різновид слідчих чи розшукових дій, відомості про факт і методи проведення яких не підлягають розголошенню, за деяким винятком випадків. Частіше за все гласні й негласні рішення поєднуються під час проведення слідчих (розшукових) дій, документування й реалізації оперативно-розшукових справ, комплексного проведення оперативно-розшукових заходів за участю інших суб'єктів протидії організованим злочинностям, громадських об'єднань та окремих громадян.

Отримані в процесі слідчої (розшукової) діяльності негласні дані в разі їх поєднання з іншими дають підстави й можливість визначати подальші заходи протидії організованим злочинностям, правильно оцінювати ситуацію, визначати застосування адміністративно-правового механізму забезпечення протидії організованим злочинностям тощо.

Принцип *наступальності*. Зміст цього принципу полягає в тому, що суб'єкти протидії організованим злочинностям зобов'язані здійснювати пошук і фіксацію фактичних даних організованих злочинних груп, з метою припинення їхньої діяльності. Суб'єкти протидії організованим злочинностям повинні прогнозувати розвиток подій та запобігати не тільки діяльності виявлених організованих злочинних угруповань, а й розвитку й існуванню організованої злочинності в державі.

Реалізація цього принципу передбачає використання всього адміністративно-правового механізму держави й суспільства, здійснення таких гласних і негласних заходів, які б припиняли конкретні посягання, негативні наслідки для потерпілих, державних і громадських організацій, підприємств та установ тощо.

Наступальність повинна розглядатися: 1) як принцип діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, що вимагає запобігання діям правопорушників, подолання протидії з їхнього боку; 2) як тактичні вимоги щодо збирання та фіксації фактичних даних (доказової інформації) стосовно конкретних обставин справи; 3) як фактор несподіваності, «раптовості» під час реалізації управлінських рішень [1, с. 53].

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна сказати, що принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності – це система однаково значимих, взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих основних положень, які переважно закріплені в нормативно-правових актах і спрямовані на забезпечення ефективної діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, відповідають закономірностям розвитку суспільства й меті протидії організованій злочинності.

Принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності: а) мають спільну мету й завдання; б) не мають протиріч, а є взаємодоповнючими; в) базуються на нормативно-правових актах; г) порушення будь-якого принципу призводить до неефективної діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, а в окремих випадках спричиняє їх юридичну відповідальність.

Література

1. Грохольський В.Л. Управління діяльністю спеціальних підрозділів МВС України по боротьбі з організованою злочинністю : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 / Національний ун-т внутр. справ. Харків, 2004. 425 с.
- 40' Юридична енциклопедія : у 6 т. / НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана. Київ : Укр. енцикл., 1998–2004. Т. 5 : П-С. 736 с.
3. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. / укл. В. Яременко, О. Сліпущко. Київ : Аконт, 1998. Т. 3 : ОБЕ-РОБ. 927 с.
4. Ямпольская Ц.А. О принципах государственного управления. Некоторые методологические аспекты. *Советское государство и право*. 1967. № 3. С. 3–5.
5. Кузнецов И.Н. Научные основы управления государством. Москва : Знание, 1980. 186 с.
6. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України : підручник. Харків : Ун-т внутр. справ, 1998. 480 с.
7. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления : курс лекций. Москва : Юрид. лит., 1997. 400 с.
8. Нижник Н.Р. Природа та зміст адміністративної реформи в Україні. *Реформування державного управління в Україні: проблеми і перспективи* / наук. кер. В.В. Цветков. Київ : Оріяни, 1998. 364 с.
9. Грохольський В.Л. Принципи державного управління у сфері боротьби з організованою злочинністю. *Право і безпека*. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2003. Т. 2. № 3. С. 65–69.

10. Конституція України (у редакції від 30.09.2016). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.01.2020).

11. Рабинович М.П. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник. 9-е вид., зі змінами. Львів : Край, 2007. 192 с.

12. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 № 3341-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 35. Ст. 358.

13. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : Закон України від 19.06.2003 № 975-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 46. Ст. 366.

14. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, 11–12, 13. Ст. 88 (зі змінами).

Анотація

Доценко О. С. Принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності. – Стаття.

Стаття присвячена основоположним засадам – принципам адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності в сучасних умовах. Звернута увага, що специфіка діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності потребує від кожного з них постійно виявляти позитивні тенденції і прораховки з протидії організованій злочинності, своєчасно реагувати на них, забезпечувати єдність і злагодженість у протидії організованій злочинності, що досягається ступенем дотримання принципів їхньої діяльності.

У статті наводяться наукові дискусії щодо розуміння поняття «принцип» і визначається, що, незважаючи на багатогранність їх застосування в різних сферах суспільного життя, функціонування держави, однозначного підходу до їх розуміння та класифікації немає. Автором наведено визначення принципів і запропоновано їх класифікацію виходячи з предмета дослідження – протидії організованій злочинності.

Узагальнивши різні погляди науковців, систему принципів адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності, автор поділяє їх на дві групи: загальноправові й організаційні. До загальноправових принципів зараховано верховенство права, законність і дисципліну. Організаційні принципи, виходячи зі специфіки протидії організованій злочинності, поділено на загальні: об'єктивність, конкретність, ефективність, чіткий розподіл функціональності, поєднання єдиноначальності й колегіальності, взаємодія різних гілок влади (суб'єктів протидії організованій злочинності), системний (комплексний) підхід, відкритість; спеціальні: якісний відбір і розстановка персоналу, поєднання негласних і гласних заходів, наступальність. Розкрито зміст і сутність цих принципів.

Зроблено висновок, що принципи адміністративно-правового механізму протидії організованій злочинності – це система однаково значимих, взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих основних положень, які переважно закріплені в нормативно-правових актах і спрямовані на забезпечення ефективної діяльності суб'єктів протидії організованій злочинності, відповідають закономірностям розвитку суспільства й меті протидії організованій злочинності.

Ключові слова: суб'єкти протидії організованій злочинності, принципи.

Summary

Dotsenko O. S. Principles of the administrative and legal mechanisms of the organized crime prevention. – Article.

The article is about fundamental grounds – principles of the administrative and legal mechanisms of the organized crime prevention in current conditions. Attention is focused on the fact that specific of activity of the organized crime prevention subjects need from all of them, constantly identify positive trends and calculating about organized crime prevention, to respond in timely manner, to ensure unity and coordination in organized crime prevention, achieved by the degree of adherence to the principles of their activity.

In the article provides scientific discussions about clarify the notion “principles” and provides that oblivious to versatility of their application in various spheres of social and State activity, there’s no clearly aproach about their understanding. The author provides definitions of principles and proposed their classification, based on subject of research – organized crime prevention.

Summarizing different views of scientists, the system of principles of the administrative and legal mechanisms

of the organized crime prevention, the author divides into two groups: general legal and organizational. General legal principles include supermacy of law, legality and discipline. Organizational principles, based of specific of organized crime prevention is divided into common and special. Common: objectivity, specificity, efficiency, clear allocation of functionality, combination of unity of command and collegiality, engage different branches of government (subject of the organized crime prevention), system (comprehensive) approach, openness. Special: qualitative celection and placement of staff, use of both public and confidential activities, offensive. Disclosed content and substance of these principles.

Concluded that principles of the administrative and legal mechanisms of the organized crime prevention – is the system of equally significant, interconnected and complementary basic provisions, which, mainly, enshrined in legal acts and aming to achieve effective action of subjects of the organized crime prevention and account for regularity of the society development and purpose of the organized crime prevention.

Key words: subjects of the organized crime prevention, principles.